

De confessions i manicures

LLIBRES / NARRATIVA / 21 ABRIL, 2020



Crec que és una obvietat generalment acceptada si inicio el meu discurs constatant que gran part del sector literari català estàvem esperant amb candeletes que Gemma Ruiz Palà publicqués la seva segona novel·la, *Ca la Wenling*.¹ Un relat centrat en la història de vida d'una dona xinesa que regenta una perruqueria al barri de Gràcia de Barcelona. I per si l'obvietat de l'espera no tingués prou força per si mateixa, Ruiz Palà reapareix, després del seu debut literari amb *Argelagues* (Proa, 2016), i ens planta enmig d'una pandèmia mundial un text de lectura obligada. No tant per la idoneïtat del moment o pel cert pedagogisme que es pot despendre si llegim la novel·la com un text de denúncia múltiple que vol visibilitzar la marginalitat quotidiana d'un subjecte subalteritzat com és la Wenling —dona, jove, migrant i de classe treballadora— i les violències conseqüents que pateix pel fet de ser dona, jove, de classe treballadora i d'origen xinès, dins d'una temporalitat ficcional, encara, sense coronavirus. Sinó més aviat per la posició política, obertament feminista, adoptada per l'autora. Crec però, que també és una obvietat generalment acceptada si corroboro la transversalitat que la perspectiva de gènere ocupa en la prosa de Ruiz Palà, una prosa que vol fer-se càrrec, novament, del «que és l'altra història. La que no té majúscules ni monuments. La que no hem honorat mai. La que devem a tantes senyores Gripi» (p. 57). No obstant això, com que la crítica feta a partir d'obvietats, no és crítica, malgrat que alguns s'hi esforcin a cop de ressenya benèvola, l'objectiu d'aquestes pàgines és més aviat oferir, la que, per a mi, és la clau de lectura més interessant. I aquesta, precisament, no passa ni per la temàtica, ni per la defensa d'uns principis ideològics determinats, ni tampoc per qüestions formals ni estilístiques, sinó més aviat per l'articulació d'una posició autorial conscientment contradictòria.

Mercè Picornell i Àngela Martínez Fernández² es preguntaven conjuntament en un gest d'escolta mútua i de lucidesa crítica com podem analitzar les narratives subalternes en el context cultural contemporani a l'Estat espanyol. I deixant de banda ara l'abordatge teòric que plantegen, el que em resulta més estimulant és la proposta metodològica: basada principalment en el reconeixement i l'articulació d'una posició docent, acadèmica i intel·lectual honesta, que gaudeix d'una condicions de possibilitat (educatives i/o salarials i/o materials) concretes, i que decideix exposar públicament les contradiccions i les incongruències que emergeixen quan ens aproximem a aquestes narratives, però que tanmateix permeten visibilitzar i pensar les estructures de poder que creen subalternitat. D'aquesta manera, l'intent per repensar el *mantra* per excel·lència dels estudis subalterns —*donar veu als sense veu*— queda palès en el moment en què el rol de poder de la figura mediadora, associada històricament a intel·lectuals lletrats, es veu també interrogada.

Retornant, doncs, a la novel·la de Ruiz Palà, el que en una primera lectura ens havia semblat un excés d'(auto)justificació innecessària, se'ns revela com el punt de partida des d'on poder articular una posició autorial, compromesa i responsable tant amb les seves pròpies incongruències com amb les que aniran apareixent a mesura que el text avança:

I d'acord que fer-se les mans és fullaraca, al costat d'altres pràctiques de la indústria estètica com que t'arrenquin les costelles flotants. Si et palpes la carcanada i t'imagines l'escena, tot d'una et trobes que portar els capcirons dels dits esmaltats encara és una senyal de dona-objecte prou benigne. I que podries passar perfectament sense també ho trobes. [...] **Ser o no ser? Ser així? Ser així? Semblar així? Semblar allò altre? No t'acabes les preguntes, et col·lapsen les contradiccions...** (p. 12)

La decisió de seguir fent-se la manicura esdevindrà, doncs, més enllà de les referències circumdants a Simone de Beauvoir, quelcom més que el pur pretext estètic que inaugura la novel·la. Convertint-se en el motor principal que connecta la realitat barcelonina d'una jove documentalista, amb la de la Wenling —«el cervell i el cor de la Perruqueria Yang» (p. 16)—, mare de dues criatures originària de la ciutat de Quigtian, província de Zhejiang, República Popular de la Xina. Així doncs, al llarg de les pàgines de *Ca la Wenling* la veu narradora intercala diversos moments confessionals que posen en evidència els rols de poder socialment establerts i les tensions derivades dels privilegis dels quals gaudeix la jove autòctona. A més a més, observem una evolució en l'exposició d'aquests moments, ja que si primerament són reservats a l'espai d'autoconsciència de la narradora mateixa: «Que no em noti que no les acabo de tenir totes, un encàrrec com aquest... que això no és escriure una nota o encargar-se a un administratiu d'hospital, les meves zones de confort...» (p. 52). A mesura que la relació entre les dues dones s'enforteix —i mentre assistim també al procés de conscienciació política de la narradora mateixa, a través del qual és capaç de combatre els seus propis prejudicis i d'exposar les seves pròpies incongruències, des-subalteritzant així a la Wenling, o millor dit alteritzant-la (reconèixer-la com a igual)—, aquests moments seran també compartits:

No sé com hauria resistit la pedicura, si no. Que fos ella qui me la fes, vull dir. Que fos la Wenling, la persona amorrada a les meves peülles. Que fos la meva amiga, aquesta persona. Quan diem que per presumir s'ha de patir, no ho acabem de dir bé: Per presumir, alguna altra ha de patir...

—[...] però que em sap greu que parlem així, jo escarxofada i tu amb el cul a terra... No, yo taburete, es mi Trabajo, no pasa nada, ¿por qué tú dice esto? (p. 285)

Tant és així, que el fet que la veu narradora no s'anomeni pel nom de pila pot ser llegit com una evidència d'aquesta voluntat de protagonisme que l'autora sembla voler donar, en primera instància, a la Wenling i a la seva família; i, en segona, a la resta de dones (la Kristin, la Gripi, la Mireia, etc.), clientes també de la perruqueria Yang, víctimes també de les diferents violències quotidianes a què són sotmeses les dones diàriament, ja siguin de «Zhejiang o del Moianès», només pel fet de ser dones.

Sigui com sigui, hi ha contradiccions que encara som lluny de resoldre. Segurament perquè no passen únicament per la pràctica individual i l'experiència personal, sinó més aviat per la consciència i l'acció col·lectiva. Estarem d'acord que l'una sense l'altra no funcionen, i que, més enllà de l'eslògan, això va de picar pedra i d'aprendre'n, sobretot d'aprendre'n. M'atreviria a augurar que *Ca la Wenling* esdevindrà una de les novel·les contemporànies de referència dins del nostre camp literari. Per la temàtica que tracta (dones, immigració, treball), per la perspectiva amb què l'aborda (*radicalment* —d'arrel— feminista) i per l'estil (agosaradament hàbil) amb què escriu. Ara bé, de referència per a qui?

I què estàs llegint, Wenling? ¿Yo no puede! Des que viu aquí no ha obert un sol llibre, cap ni un, em confessa. Les raons es donen la mà l'una amb l'altra fins que l'encerclen i l'acorralen. Una feina de nou a nou de dilluns a dissabte, dos fills petits, un marit, una casa, cap trista estona per ella sola, pocs llibres en mandarí a l'abast... No cal dir res més. I encongeix les espatlles: Tú suerte, con libros cabeza piensa cosa nueva, siempre aprender, yo solo Trabajo. I em torna el llibre. (p. 151)

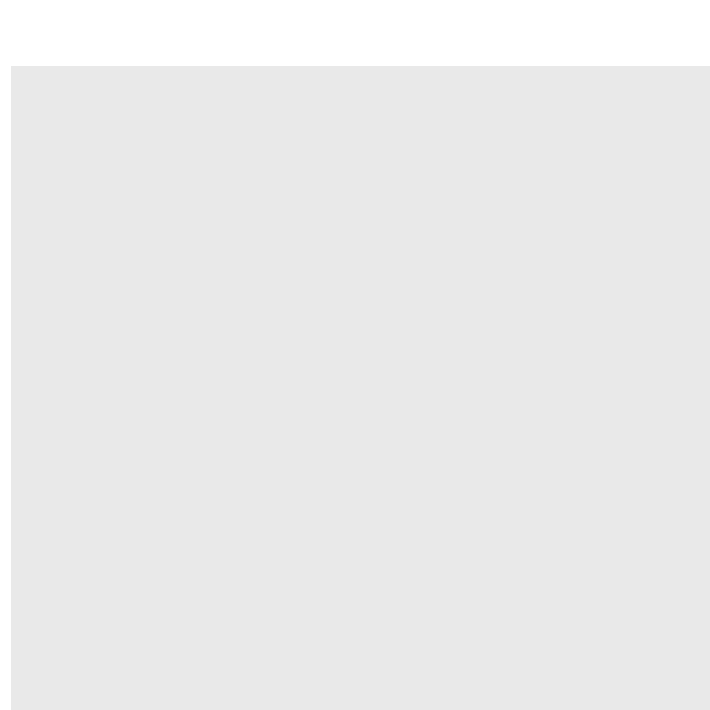
1. Ruiz Pala, G. (2020): *Ca la Wenling*. Barcelona, Proa. Edició citada al llarg de l'article. [D](#)
2. Picornell, Martínez Fernández (2019): «Un gesto de escucha. De Rigoberta Menchú a Las que limpian los hoteles: aplicaciones y límites de la subalternidad en el cambio de siglo». *Kamchatka*, núm. 14, monográfico Cultura(s) obrera(s) en España, Publicacions de la Universitat de València. [D](#)

ETIQUETES: [CA LA WENLING](#) [GEMMA RUIZ](#) [NARRATIVA CATALANA](#) [PROA](#)

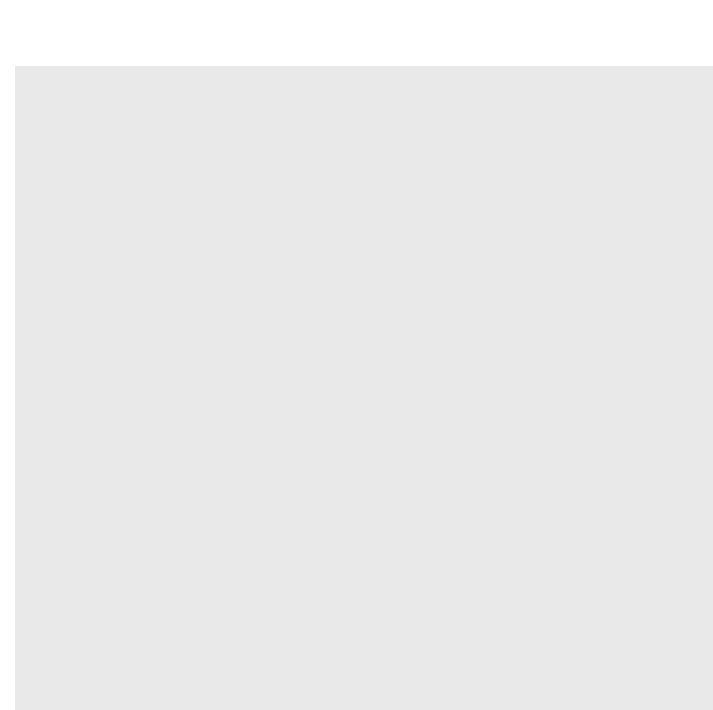
JÚLIA OJEDA CABA | ÚLTIMES PUBLICACIONS

Sant Celoni (1994). Grau en Estudis Literaris UB (2012-2016) Màster Construcció i Representació d'Identitats Culturals (2016-2018) entre la Universitat de Barcelona i la Universitat Albert-Ludwig-Freiburg Universität, Alemanya, presentant un TFM sobre Miquel de Palol. Actualment soc investigadora predoctoral del grup de recerca Literatura Catalana, Món Editorial i Societat (LICMES) de la Universitat Oberta de Catalunya, amb una tesi doctoral que vol investigar els imaginaris de la precarietat en el context postcrisi dins la narrativa catalana actual. Membre del consell de redacció de la revista de divulgació literària *Caràcters* de la Universitat de València. Compto amb publicacions en revistes científiques i participacions en congressos i simposis.

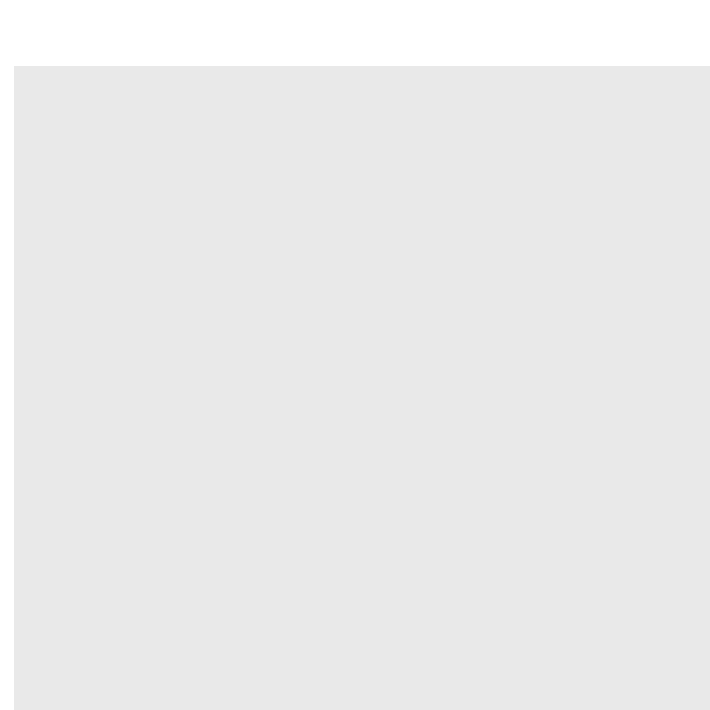
Articles relacionats



Boulder o la vida poètica



O novel·la o pedra



D'alguns elements (barrocs) en la poesia de Pere Gimferrer